Test zo slovenského jazyka a literatúry

Ukážka č. 1

Samo Chalupka – Mor ho!

Zleteli orli z Tatry, tiahnu na podolia,
ponad vysoké hory, ponad rovné polia;
preleteli cez Dunaj, cez tú šíru vodu,
sadli tam za pomedzím slovenského rodu.
...
Duní Dunaj a luna za lunou sa valí:
nad ním svieti pevný hrad na vysokom bralí.
Pod tým hradom Riman-cár zastal si táborom:
belia sa rady šiatrov ďalekým priestorom.
...
Pokraj tábora sedí cár na zlatom stolci,
okol neho cárska stráž, tuhí to paholci,
a pred cárom družina neveliká stojí;
sú to cudzí víťazi, každý v jasnej zbroji.
Pobelavé kaderie šije im otáča,
modré ich oči bystro v okolo si páča.
Rastom sú ako jedle, pevní ako skala:
zdalo by sa ti, že ich jedna mater mala.
...
Zasurmili surmity, volajú do zbroje:
povstal tábor, do šíkov zvíjajú sa voje;
a voj za vojom divým útokom tá letí,
kde boj na cára bijú tie slovanské deti.
Husté prachu kúdoly po poli valia sa,
zem dupotom a nebo rykom sa otriasa. -
A tá naša rodinka, tá slovanská čata,
už vám je zôkol-vôkol od vrahov obstatá.
Sto mečov sa každému nado hlavou blyští,
lež Slovan nečíta vrahov na bojišti,
ale morí. – Hoj, mor ho! detvo môjho rodu,
kto kradmou rukou siahne na tvoju slobodu:
a čo aj tam dušu dáš v tom boji divokom:
mor ty len, a voľ nebyť, ako byť otrokom. –

1. Aké umelecké prostriedky sa nachádzajú v predposlednom verši 3. strofy ukážky č. 1?
A. Metafory. B. Personifikácie. C. Prirovnania. D. Epitetá.

2. Aký slohový postup dominuje v 3. strofe ukážky č. 1?
A. Rozprávací. B. Opisný. C. Úvahový. D. Informačný.

3. Vypíšte z ukážky č. 1 tri symboly Slovenska.

4. Ktoré tvrdenie o poslednej strofe ukážky č. 1 je nepravdivé?
A. V uvedenej strofe sa nachádza metonymia.
B. Prostredníctvom zdrobneniny autor navodzuje emocionalitu.
C. Hlavný hrdina zomiera za ideál.
D. V uvedenej strofe sú dve prirovnania.

5. Vypíšte z posledného verša 1. strofy ukážky č. 1 podstatné meno stredného rodu ak. určte jeho skloňovací vzor.

6. Vypíšte vymedzovacie zámeno z 3. strofy ukážky č. 1.

7. Z 3. strofy ukážky č. 1 nevyplýva :
A. Slovania sú urastení a modrookí.
B. Cárovi vojaci sú v presile.
C. Družina je morálnym víťazom.
D. Slovania sú dobre ozbrojení.

8. Ktoré tvrdenie o básnickej skladbe, z ktorej je ukážka č. 1, je pravdivé?
A. Bás. skladba má formu lyrickú a epickou zložkou je dej.
B. Bás. skladba je baladou, pretože sa končí tragicky.
C. Bás. skladba je ódou, pretože oslavuje vlastenectvo.
D. Bás. skladba je hrdinský epos, ktorý ospevuje víťazstvo.

9. Vypíšte z 5. verša poslednej strofy ukážky č. 1 nezhodný prívlastok.

10. Kde v ukážke č. 1 sa nachádza pointa bás. skladby?
A. Vo 4. verši 3. strofy.
B. V 9. A 10. verši 4. strofy.
C. V poslednom štvorverší 4. strofy.
D. V poslednom dvojverší 2. strofy.

Ukážka č. 2
Ernest Hemingway – Starec a more

Teraz už nemôžem byť veľmi ďaleko, pomyslel si. Dúfam, že si nikto nerobil veľké starosti. Pravdaže, iba chlapec mohol byť ustarostený. Ale som si istý, že mi dôveruje. Mnohí zo starších rybárov si budú robiť starosti. Aj podaktorí druhí, pomyslel si. Žijem v malom meste.

Už sa nemohol zhovárať s rybou, lebo bola priveľmi zohavená. Potom mu čosi preblyslo mysľou.

„Poloryba," riekol. „Ty, čo si bola rybou: mrzí ma, že som zašiel priveľmi ďaleko. Zničil som i teba i seba. Ale obidvaja sme zabili hodne žralokov a dokaličili sme ich tiež hodne. Koľkože si ich dovedna zabila ty, stará ryba? Ten meč na hlave podistým nemáš nadarmo."

So záľubou premýšľal o rybe a o tom, čo by vykonala žralokovi, keby voľne plávala... Ležal na prove a pri kormidlovaní dával pozor, či dakde na oblohe nezazrie žiaru. Mám z nej ešte polovicu, pomyslel si. Možno sa mi pošťastí doviesť prednú polovicu domov. Mal by som mať aspoň trochu šťastia. Ale nie, riekol si. Odohnal si šťastie, lebo si zašiel priďaleko na more.

11. Vypíšte z 1. vety ukážky č. 2 modálne sloveso.

12. Určte žáner literárneho diela, z ktorého je ukážka č. 2:
A. Román. B. Novela. C. Poviedka. D. Povesť.

13. V prvom odseku ukážky č. 2 dominuje:
A. Dialóg. B. Monológ. C. Vnútorný monológ. D. Povesť.

a to taký ešte malý, maličičký!
Videl som sokola, videl som zbitého:
videl som Janíčka na Váhu mŕtveho.
Išiel Janík, išiel paničku odklíňať –
ale nemal šťastie, musel tam zakapať.
Do vodičky skočil, múď si neprevrátil –
Janík mladuštičký svoj život utratil.
Tam ho voda zniesla k háju zelenému,
by šumotu svrčín načúval tichému.
Hora, voda hučí, vetríček podúva –
Janík pod svrčinou na brehu načúva.

21. Ktoré tvrdenie o ukážke č. 3 je <u>nepravdivé</u> ?
A. V 1. strofe dominuje rozprávací slohový postup.
B. V 3. strofe dominuje opisný slohový postup.
C. V 2. strofe dominuje priama charakteristika.
D. Vo 4. strofe dominuje výkladový/úvahový slohový postup.

22. Prostredníctvom ktorých umeleckých prostriedkov navodzuje autor v ukážke č. 3 emocionalitu?
A. Prostredníctvom bás. neologizmov a archaizmov,
B. prostredníctvom epitet,
C. prostredníctvom zdrobnenín,
D. prostredníctvom metafor a personifikácií.

23. V ktorej strofe v ukážke č. 3 je pochmúrna atmosféra predobrazom tragického zavŕšenia?

24. Určte žáner literárneho diela, z ktorého je ukážka č. 3.

25. Vypíšte z 1. strofy ukážky č. 3 trpné príčastie.

26. Ktoré tvrdenie o 3. strofe ukážky č. 3 je nepravdivé?
A. Nachádza sa v nej najviac jedno prirovnanie.
B. Nachádza sa v nej najviac jedna personifikácia.
C. Nachádza sa v nej aspoň jeden epiteton.
D. Nachádza sa v nej aspoň jedna metafora.

27. Čo symbolizuje v bás. skladbe, z ktorej je ukážka č. 3, zakliata panna a divný Janko?

28. Správne priraďte frazeologizmy 1. – 4. k ich významom a.) – d.)

1. Držať sa nad vodou.	a.) Ťažiť z komplikovanej situácie.
2. Mútiť vodu.	b.) Udržať sa na istej úrovni.
3. Loviť v mútnych vodách.	c.) Pokaziť aj to, čobolo dobré.
4. So špinavou vodou vyliať i dieťa.	d.) Vyvolávať zmätok.

29. Napíšte správnu výslovnosť slova *odklínať*.

30. Podľa akého vzoru sa skloňujú prídavné mená v prvých dvoch veršoch 2. strofy v ukážke č. 3 ?

14. Ktoré tvrdenie <u>nevyplýva</u> z ukážky č. 2:
A. Chlapec starcovi dôveruje.
B. Starší rybári si budú robiť starosti.
C. Starec má strach, že zašiel priďaleko.
D. Chlapec sa bojí o starca.

15. Čo vyplýva z rozhovoru starca s rybou podľa ukážky č. 2?
A. Že rybu ľahko porazí,
B. že rybu nemožno premôcť,
C. že ho čaká rovnaký osud ako rybu,
D. ľutuje, že rybe ublížil.

16. Vypíš z 2. odseku ukážky č. 2 uvádzaciu vetu.

17. Vypíš z posledného odseku ukážky č. 2 základnú neurčitú číslovku.

18. Aký slohový postup dominuje v ukážke č. 2?
A. Umelecký. B. Výkladový/úvahový. C. Opisný. D. Publicistický

19. Vypíšte z 1. odseku ukážky č. 2 vymedzovacie zámeno.

20. Vypíšte z posledného odseku ukážky č. 2 slovesné podstatné meno a určte jeho skloňovací vzor.

<u>Ukážka č. 3</u>
Janko Kráľ – Zakliata panna vo Váhu a divný Janko
I.
Často blúdim, táram sa cez celý boží deň,
hľadajúc kolenačky aspoň dáky kameň,
na ktorý by si oprel boľavú halvičku
a zadriemal zmorený aspoň trošičku.
...
Synček je veľmi divný, nikdy nie veselý,
hrdý, ukrutný, divý, hockde táisť smelý;
nikoho si neváži, nikomu nedvojí,
v ľuďoch lásky nehľadá, hnevu sa nebojí;
ľudia ho nenávidia, on sa chce vypomstiť,
jemu všetko jedno je: dneska či zajtra hniť.
...
Pole ak jedna čierna šatka pamoková,
ktorú nosí za mužom osirelá vdova,
do ktorej si tvár kryje od žiaľu veľkého,
a nocou plakať chodí ku hrobu milého:
mesiac na ňu nesvieti, slniečko nehreje,
a nemá viac na svete krem jednej nádeje.

III.

Na poli širokom u Váhu bystrého
videl som sokola na zemi zbitého:
Opustil hlavičku a vystrel nožičky –

Odpoveďový hárok 1.

1. C	1b
2. B	1b
3. Tatry, Dunaj, hrad	1b
4. D	1b
5. pomedzie, vysvedčenie	1b
6. každý	1b
7. B	1b
8. A	1b
9. prachu kúdoly	1b
10. C	1b
11. nemôžem	1b
12. B	1b
13. C	1b
14. C	1b
15. D	1b
16. riekol	1b
17. trochu	1b
18. B	1b
19. nikto	1b
20. kormidlovanie, vysvedčenie	1b
21. D	1b
22. C	1b
23. v 3. strofe	1b
24. balada	1b
25. zmorený	1b
26. B	1b
27. sloven. krajina, J. Kráľ	1b
28. 1b,2d,3a,4c	1b
29. otklínať	1b
30. pekný	1b